

## II.

**Месопотамия.** Сжца сждба. Надлѣжъ презъ нея отъ севе-розападъ къмъ югоизтокъ протичатъ рѣкитѣ Ефратъ и Тигъръ. Тигъръ тече бързо като стрела, и водитѣ му бърже достигатъ брѣговетѣ на морето. Рѣката Ефратъ, напротивъ, тече по-бавно; брѣговетѣ ѝ при устието и по срѣдата сж по-тихи; напролѣтъ, когато снѣговетѣ по Арменскитѣ планини се топятъ, подобно на Нилъ, рѣката изскача изъ коритото си, разлива се нашироко, овлажава и оплодотворява почвата.

Въ старо време низината на Месопотамия била кръстосана съ гжста мрежа изкуствени канали. Чрезъ тѣхъ земеделцитѣ отвеждали частъ отъ водата на рѣкитѣ къмъ вжтрешността. Отведената въ каналитѣ и въ нарочно изкопани ями вода тѣ па-зѣли за презъ лѣтото и напоявали градинитѣ си.

Старата история ни разказва, че по онова време Месопота-мия била многолюдна и цвѣтуща. Обаче, съ дохождането на ара-битѣ въ седмо столѣтие и по-сетне, когато страната попаднала подъ турцитѣ, много палмови гори били изкоренени, каналитѣ и ямитѣ засипани и разрушени, язоветѣ покрай брѣговетѣ на рѣки-тѣ задрѣстени и занемарени. Тогава лѣтото въ Месопотамия ста-нало по-продължително, по-сухо и по-горещо. Прежнитѣ плодо-родни полета и градини изъ вжтрешността се превърнали въ пространни степи и голи пустини. Сега тамъ преваляватъ дѣждове само зиме. Само тамъ, дето Тигъръ и Ефратъ се събиратъ и те-катъ подъ общо име Шат-ел-арабъ, вирѣятъ буйни палмови гори, които лѣте често притеглятъ дѣждоветѣ. И затова само тази частъ на Месопотамия е най-сгодна за живѣене, най-плодородна и най-добре обработена. Населението се е струпало тамъ.

Такава картина представлява днесъ нѣкогашната хубава Ме-сопотамия, следъ като я лишили отъ горитѣ и влагата ѝ.

## III.

Да минемъ въ **Палестина**, страната дето се е родилъ, про-повѣдвалъ и умрѣлъ Спасителътъ.

Великиятъ френски мислителъ, като описва живота на Исуса Христа, рисува и самата страна — красива, плодородна и вели-чествена.

Въ Исусово време — казва Ренанъ — долината на р. Юрданъ не е била като сега пуста, еднообразна и безплодна. Навредъ погледътъ билъ пленяванъ отъ хубаво обработени полета. Цѣлата дължина на рѣката била украсена съ кичести дървета и гори. Тамъ, дето нѣмало ниви и гори, разстиляли се пространни пасища.